

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Izhaja vsak petek.

Uredništvo
upravnštvo
Kopitarjeva
ulica šte. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.-
poluletna . . . „ 2.-
četrtletna . . . „ 1.-
Posamezna št. „ 0.10

Št. 26.

V Ljubljani, dne 27. maja 1910.

Leto V.

Žensko ponočno delo v tovarnah.

Bernski mednarodni sklep.

Že dolgo se potegujemo za to, da se v tovarnah ponočno delo za ženske splošno prepove. Zakaj, nam ni treba praviti. Mi smo si zapisali v svoj program tudi spoštovanje žensk in vsled tega boj proti njihovega telesnemu in нравnemu izkoriščanju.

Pri takih zahtevah pa vedno ugovarja jo tovarnarji, da bi jih uničila tuja konkurenca, če bi se take in podobne prepovedi vpeljale samo v eni državi. Zato je primer no, da se zastopniki raznih držav dogovore med seboj o teh in enakih vprašanjih, ki se tičejo delavskega varstva.

Leta 1906 (dne 26. septembra) so se sešli zastopniki evropskih držav v mestu Bernu v Švici in se posvetovali o ženskem ponočnem delu. Zedinili so se, po katerih načelih naj se to uredi in sklenili so, naj zakoni, ki jih morajo posamezne države sklepati o tem oziru, stopijo v veljavo dne 1. januarja 1911.

Avstrijska vlada je predložila letos držav nemu zboru zakonski načrt, ki se peča s ponočnim ženskim delom. Socialno-politični odsek se je o njem posvetoval in ga v marsičem izboljšal. Upati smemo, da pride meseca junija v zbornici na vrsto, in da se brez izprememb sprejme. Poročevalec je krščansko socialni poslanec, duhovnik dr. Dreksel.

Sedanji zakon.

Dozdaj imamo o ženskem obrtnem ponočnem delu v naših postavah te-le določbe:

a) Do dovršenega 16. leta se v obrti ne smejo redno vporabljalati delavci in delavke ponoči, od 8. ure zvečer do 5. ure zjutraj. Ta določba ima pa veliko luknjo, ker sme trgovski minister za posamezne obrti z ozir om na vremenske in druge važne razmere dovoliti izjeme (§ 95 obrtnega reda).

b) Ženske ne smejo sploh v tovarnah delati ponoči. A tudi tu ima trgovski minister pravico izvzeti taka podjetja, kjer se mora tudi ponoči delati in v njih dovoliti tudi ženskam ponočno delo (§ 96 b).

c) Tudi pri železniških stavbah in v stavbnih obrtih sploh, kjer dela po več nego po 20 delavcev, je žensko ponočno delo prepovedano. Kjer stavbni podjetnik oddaja delo drugim obrtnikom, se štejejo delavci teh obrtnikov za delavce stavbnega podjetnika (§ 96 c).

Nekaj torej že imamo, samo da je preveč preluknjano z raznimi izjemami in zato je potrebno, da se te določbe izpopolnijo.

Novi zakon.

Po novem zakonu, ki ima stopiti v veljavo, kakor smo že rekli, z začetkom prihodnjega leta, bodo veljale te-le določbe:

a) Vsa obrtna in stavbna podjetja, ki imajo nad 10 delavcev, se bodo morala držati novih določil. Za rudnike se bo sklenil poseben zakon. Izmed obrti so izvzete samo gostilne in kavarne.

b) Ženske do 18. leta ne smejo brez izjeme nikoli zvrševati ponočnega dela od osmih zvečer do petih zjutraj. Samo tam, kjer je uvedeno osemurno delo, smejo zavoljo menjavanja dekleta nad 16. letom delati do desetih zvečer. V vsakem slučaju pa mora znašati zanje enajsturni ponočni počitek.

c) Ponočno delo je tudi za vse druge ženske splošno prepovedano; tudi zanje veljajo prej navedena določila. Toda, če so že

prekoračile 18. leto, so dovoljene te-le izjeme:

1. Trgovski minister sme, zaslišavši trgovske in ortne zbornice, določiti tista podjetja, kjer se blago, če se brž ne obdela, pokvari; v takih podjetjih smejo ženske nad 18. letom tudi ponoči delati, kolikor je za odvrnitev škode pri blagu nujno potrebno.

2. Če zadene podjetje nanagloma kaka nesreča, (n. pr. požar, povodenj), smejo tudi ženske nad 18. letom ponoči delati. Če bi imelo to delo trajati nad osem dni, si je treba izprositi dovoljenja politične gospodarske (okrajnega glavarstva ali magistrata), ki pa ne sme presegati štirih tednov.

3. K večjemu štirideset dni na leto se sme pri tistih obrtih, kjer imajo ob gotovih letnih časih več dela, nego sicer, ali če pridejo izredne razmere, ponočni počitek skrajšati na deset ur in za delavke, ki so prekoračile 18. leto, preložiti začetek ponočnega počitka od 8. do 10. ure. Kdor se hoče več nego tri dni zaporedoma poslužiti te pravice, potrebuje za to posebnega dovoljenja politične oblasti.

4. V sladkornih tovarnah stopi zakon šele začetkom leta 1915 v veljavo.

Prestopki proti tem določilom se kaznujejo po obrtnem redu.

Državni zbor in delavci.

S tem zakonom stopimo zopet za korak naprej v delavskem varstvu. Sedanji državni zbor je dozdej za delavce že marsikaj storil: Zakon o delavski pogodbi trgovskih in drugih njim podobnih uslužbencev je že v veljavi; ravno tako zakon o delavni dobi v trgovskih podjetjih. Prepoved dela fosfor nih žveplenk, kjer je neštevilno delavcem in delavkam fosfor razjedel kosti, se je tudi že sklenila. Ta zakon, ki smo ga danes opisali, pride kmalu na vrsto. V odseku je že tudi sklenjen zakonski načrt, ki odpravlja kazen z zaporom za delavce, kateri zapuste delo, ne da bi se držali odpovednega roka. Glavno in najvažnejše delo je pa socialno zavarovanje.

Dobro vemo, da marsikak delavec zavrača proti državnemu zboru. Če pa hoče biti pravičen, mora priznati, da je splošna in enaka volivna pravica vendar bistveno izpremenila lice državnega zbora v korist delavskim stanovom. Gre sicer počasi, zlasti začetkom, ko se zveze med tako razno vrstnimi strankami šele kuhajo, toda napredek je vendarle znaten in viden.

Eno reč pa pribijmo! Pri vseh rečeh, ki se tičejo izboljšanja delavskih stanov, so poslanci S. L. S. pridno in marljivo pri delu in dasi zastopajo večinoma kmečke volivce, stoje vedno v prvih vrstah, ko se gre za delavske koristi.

Jugoslovanska strokovna zveza.

SHOD NA SAVI.

Na Savi je bil v nedeljo dopoldne v »Delavskem domu« prav lep shod, ki ga je sklicalo »Strokovno društvo industrialnega delavstva na Savi«. Vabilu se je odzvalo nad 200 delavcev, ki so prostorno dvorano v »Delavskem domu« do zadnjega kotička napolnili. Shod so posetili tudi delavci z Javornika in Koroške Bele, skupino mizarjev in žagarjev v Gorjah pa je zastopal priljubljeni predsednik Janez Zupan. Otvoril in spretno vodil je shod predsednik strokovnega društva na Savi, tovariš Ivan Korošec, ki opraviči odsotnost poslanca Pibra,

ker je zadržan vsled nujnih opravkov drugod. Burni živio-klici poslancu Pibru so pričali, kako je Piber priljubljen tudi pri savskem delavstvu. Po pozdravnem nagovoru podeli Korošec besedo načelniku J. S. Z. Dr. Zajec nato obširno govori o socialni postavodaji v deželni in državnem zboru. Obširno je razpravljajal o stališču, ki ga mora zavzemati delavstvo napram socialnemu zavarovanju. Prva in glavna zahteva delavstva bodi, da po svojih organizacijah dosledno zasleduje razvoj socialnega zavarovanja v državnem zboru. Delavstvo bo z vsemi silami podpiralo rešitev soc. zavarovanja v drž. zboru in si dobro ogledalo vsakogar, ki bi na kak način zavlačeval uresničenje najnujnejše socialne potrebe. Na jasnem si je delavstvo, ker si je v svesti, da popolnosti za sedaj še ne bo moglo doseči. Odločno pa se bo upiralo, da bi se tratil čas z dolgotrajnimi govori skozi »okno«, ki nimajo drugega namena, kakor varati javnost in vzbujati napačna mnenja. O pospeševanju zgradb delavskih domov povdarja govornik: Najbolj pereče vprašanje je skrb za zdrava stanovanja. Pogled na Nemško in drugam nam kaže, da se bavijo s tem vprašanjem merodajni faktorji veliko skrbneje, kakor pri nas. Splošno je pa znano, da so stanovanjske razmere delavstva silno žalostne in skrajni čas je, da se tudi v tem oziru kaj stori. Draginjski odsek državnega zbora je sklenil postaviti, ki je v stanu vzbuditi veliko pozornost od strani delavstva. Določeno je v tej postavi, da pride do leta 1817 vsako leto v proračun posebna postavka 6 milijonov kron. Iz tega fonda naj bi se podpirale zgradbe delavskih domov. Važno je za naše delavstvo, da skrbimo, da pride iz tega fonda tudi kaj denarja v korist našemu delavstvu. O tem oziru bo morala delavska organizacija iskati potov, da se to uresniči. Bavi pa se posebni zdravstveni odsek zadnje čase z načrtom kužnoobrambnega zakona. Kužno-obrambni zakon naj varuje ljudske mase proti razširjenju nalezljivih bolezni. Jasno je, da bo segal ta zakon globoko v življenje zlasti delavstva. Naj poberem samo eno določbo iz njega, takozvano kontumaciranje. Ako nastane v kaki družini nalezljiva bolezen, bodo po postavi kontumacirani vsi družinski člani. To bi seveda lahko pomenilo katastrofo za družino, katere obstanek zavisi od dela očeta in matere. Res je, da bo po novi bolniški postavi dobival kontumacirani delavec bolniško podporo v višini bolniščine. Ali za delavce bo navadno pre malo, ker so razmere ob času epidemičnih bolezni vse drugačne, kakor sicer. Ne vem, če bo ljudstvo posebno rado sodelovalo pri dejanskem izvrševanju postave, ako ga ne bodo tudi gospodarsko varovali. In če se kužnoobrambni zakon uveljavi prej, kakor se izvede reforma bolniškega zavarovanja, bo postava, ki naj bi služila v obrambo ljudstva, ostala lepo na papirju, kakor marsikaj drugega. Na zunaj se bomo lahko pobahali, da imamo moderno postavo, ki bo pa v resnici brez praktičnega pomena. Boj proti nalezljivim boleznim interisira vso javnost, zato je tudi ta dolžna, da v polnem obsegu odškoduje onega, ki mora na korist splošnosti trpeti izgubo. Nato preide govornik k socialnim nalogam, katere pričakuje delavstvo od deželnega zbora. Tudi deželni zbor je v stanu za delavstvo marsikaj koristnega izvesti, dasi leži težišče socialnih reform v državnem zboru. Delavstvo na Gorenjskem bo interesiralo najbolj, ako izve-

de deželni zbor elektriziranje savskih vodnih sil. Dana mu bo prilika boljšega zaslužka, dana mu bo pa tudi prilika, da uporablja električno moč in razsvetljava, ker bodo cene tako nastavljene, da si bo mogel privoščiti luksuz električne razsvetljave tudi delavec. Tudi socialno zdravstvo more deželni zbor pospeševati. Dobre bolnišnice so zlasti potrebne za delavstvo, ker delavec rabi hitre in zanesljive pomoči v svoji bolezni. V dobi, ko si mora vsakdo z delom služiti kruh, je važno in potrebno, da se vsakomur ravno v bolezni pomaga in priskoči na pomoč z vsemi sredstvi, ki jih ima moderna medicina.

Nato govori dr. Zajec o pomenu delavskih organizacij ter priporoča, da se tudi savsko delavstvo oklene z dušo in telesom J. S. Z., katere prvi in glavni namen je dvigati slovensko delavstvo vedno višje v gospodarskem oziru pa tudi skrbeti za njegovo strokovno in gospodarsko izobrazbo.

Govor načelnika J. S. Z. so zborovalci sprejeli z velikim odobravanjem. Govorili so nato Krivec, ki je obravnaval stanovanjske razmere na Savi, Vebar in Čebolj, ki sta navdušeno pozdravljala ustanovitev J. S. Z. in pozivala delavstvo, da se pridruži najmodernejši strokovni organizaciji. Župnik Skubic, navdušeno pozdravljen, razloži podrobno pravila J. S. Z. ter povdarja, da ne pozna nobene organizacije, ki bi nudila delavstvu toliko, kolikor nudi J. S. Z.

Tako se je končal prekrasni shod, ki bo gotovo savskemu delavstvu ostal neizbrisljivo v spominu. Ustanovili so po shodu skupino J. S. Z., v katero je pristopilo veliko število delavcev. Nedeljski shod pa pomeni za savsko delavstvo korak naprej v socialnem gibanju.

Tobačno delavstvo.

TOBAČNO DELAVSTVO LETA 1908.

Glavno ravnateljstvo je tudi za leto 1908 izdalo poročilo o stanju tobačnega monopola. Iz njega se razvidi, da je podjetje popolnoma ugodno napredovalo. Tobačni monopol je za državo izborna kupčija. Za državne blagajne skrbi bolj, kakor vse, kar dela država. Naj bi državi vsa njena podjetja prinašala toliko dobička, kolikor tobačni monopol, kopal bi se finančni minister v zlatu. Želimo zgolj, naj bi se tudi tobačnemu delavstvu godilo tako dobro, kakor se glede na tobačni monopol godi finančnemu ministru, a žal, da tega ne moremo trditi, ker razmere še dolgo ne bodo take, kakršne bi morale biti.

Tobačna režija je dajala leta 1908 zaslužek 39.946 osebam. Po tobačnih tvornicah je bilo vposlenih 4813 delavcev, 33.605 delavk, skupaj torej 39.946 oseb. Stalnih je bilo 4474 delavcev in 33.139 delavk, 912 delavcev in 1421 delavk ni bilo stalnih. Skupno število se je pomnožilo za 41 oseb. Tobačne tvornice je leta 1908 zapustilo 1899 oseb, in sicer iz sledečih razlogov:

Prostovoljno izstopilo . . . . . 388 oseb
Kazensko odpuščenih . . . . . 9 »
V invalidno stanje premečenih 1180 »
Pred 10. letom postalo za delo nesposobnih . . . . . 31 »
Umrlo . . . . . 291 »

V primeri z letom 1908 so izstopile 303 osebe manj kakor leta 1907. Upoštevati moramo pri tem, da je leta 1907 zato 108 oseb več izstopilo iz tvorniške službe, ker so se 1. januarja 1907 začasno izboljšale pokojnine.

Če si ogledamo število delavstva po raznih oddelkih, dobimo sledečo sliko v vseh tvornicah:

Izdelovanje smodk . . . . . 22.814 oseb
Izdelovanje cigaret . . . . . 6636 »
Izdelovanje toaka, ki se kadi 3759 »
Izdelovanje duhana za noslanje 122 »
Kartonaža . . . . . 455 »
Delavnice . . . . . 913 »
Druga dela . . . . . 5012 »

Po plači je bilo:

V tedenski plači paznikov . . . . . 191 »
drugih oseb . . . . . 3416 »
V dnini (Taglohn) . . . . . 4804 »
Po izdelku (Geding) . . . . . 31.487 »
Začetnikov . . . . . 48 »

V časni plači je torej le petina vsega delavstva, nad 80 odstotkov pa v akordnem delu.

Glavno ravnateljstvo prvič tudi poroča o rodbinskih razmerah tobačnega delavstva. Številke so velezanimive in pripovedujejo, da je stanovalo v kraju, kjer se na-

hajajo tobačne tvornice, 24.073 oseb, 64 odstotkov. Oženjenih je bilo 32.111 (61,4 odst.), neoženjenih 12.363 (32,9 odst.), ločenih ali vdovelih 2139 (5 odst.) oseb. Otrok je imelo stalno delavstvo (37.348) 45.505.

Sledeča razpredelnica kaže, kako je po posameznih tvornicah razdeljeno delavstvo.

Tobačna tvornica	Koncem leta 1908 je bilo			Število otrok stalnega delavstva.
	delavec	delavk	skupaj	
Bavč	59	933	992	1.211
Budjevice	227	1.392	1.619	1.422
Fürstenfeld	253	1.925	2.158	2.776
Göding	288	1.466	1.754	2.909
Hajnburg	578	1.864	2.442	2.681
Hallein	43	472	515	652
Iglava	169	1.688	1.857	2.546
Jagielnica	119	393	512	648
Joachimstal	121	1.005	1.126	1.004
Celovec	97	926	1.023	1.238
Krakovo	137	914	1.151	1.455
Ljubljana	304	1.984	2.288	2.403
Landskron	84	1.713	1.797	2.449
Linc	154	881	1.035	832
Monastazyska	205	915	1.120	1.451
Novi Jičín	178	1.276	1.454	1.664
Pizek	26	584	610	520
Rovigno	106	992	1.098	1.315
Sacco	161	1.596	1.757	941
Schwaz	137	1.017	1.154	527
Sedletz	308	1.724	2.032	3.052
Stein	33	452	485	724
Sternberg	99	1.488	1.587	2.328
Tabor	73	1.242	1.315	2.284
Tachava	45	497	542	592
Dunaj-Ottakring	124	1.118	1.242	1.352
Dunaj-Rennweg	27	345	372	362
Winniki	306	1.197	1.503	1.982
Zablottow	279	409	688	574
Cvitava	93	1.197	1.290	1.611
Skupaj	4813	33.605	38.418	45.505

Disciplinarna preiskava se je uvedla proti 47 in izvedla proti 35 osebam. Disciplinarno postopanje se je ustanovilo v osmih slučajih z redno kaznijo, v štirih pa brez kazni. Oproščeni so bili delavci le v dveh slučajih. Displinarne kazni so bile:

Kazenski dopust od štirih do šest dni 10krat, od sedmih do dvanajst dni 6krat, od trinajst do osemnajst dni 11krat, kazenski odpust 6krat.

Pritožbi sta se na glavno ravnateljstvo vložili dve. Ostali sta brezuspešni.

Med odborniki »Podpornega društva« je bila zadnjič ne po krivici uredništva izpuščena društvena podpredsednica **»Ivan-ka Kosec«**, kar naj se v dotični naši notici izpopolni.

Socialni demokrati in ljubljansko tobačno delavstvo. Po »Avstrijski krščanski tobačni delavski zvezi« smo dobili letošnjo spomenico socialnodemokratske strokovne organizacije. Je tiskana, precej obsežna. Zahtevajo predvsem izboljšanje plač, kar tudi mi zahtevamo, glede na napredovanje v službi, glede na dopuste, na zavetišča dojenčkov, glede na stanovanje, tvorniške kuhinje in toplice, glede na kontumac, na podpore ob orožnih vajah in ženske zdravnice, stvari, ki smo jih in jih še in jih bomo i mi zahtevali. Kakor naši člani lahko iz tega izprevidijo, ni rdečim nič na tem, da se zavzame delavsko stališče glede na pokojnine in tudi na druge velevažne delavske težnje in zahteve. Na nekaj moramo pa opozoriti ljubljansko tobačno delavstvo, ne samo naše, marveč tudi socialnodemokratsko. Letošnja socialnodemokratska spomenica namreč zahteva, naj bi se plače po vseh tobačnih tvornicah tako-le uredile: Najboljše plačano naj bi bilo dunajski tobačno delavstvo, ki naj pride v I. plačilni razred, za Dunajem naj bi bilo najboljšje plačano tobačno delavstvo v Krakovu in v Lincu, ki naj bi se po socialnodemokratski spomenici uvrstilo v II. plačilni razred, celovško in **ljublansko** tobačno delavstvo naj bi bilo glede na plači v III., vse ostale tvornice pa v IV. plačilnem razredu. Spomenici so pristavili tudi dve razpredelnici, v katerih navajajo cene živlom iz 25 krajev, ki pridejo glede na tobačno delavstvo v poštev. Odkrito in jasno povedano, ostrmeli smo, ko smo prečitali letošnjo socialnodemokratsko spomenico. Presenečeni smo bili, ker je postavilo modro socialnodemokratsko vodstvo ljubljansko tobačno delavstvo v III. vrsto. To kaže ljubezen tiste socialne demokracije, ki se tako dobriki in ki vedno snubi ljubljansko tobačno delavstvo, v pravi luči! Splošno znano je, kaka draginja vlada v Ljubljani, draginja, ki prav nič ne zaostaja za dunajsko in niti za londonsko ne, česar

nismo naglašali mi sami, marveč kar se je naglašalo tudi v ljubljanskem občinskem svetu. Poglejte Vi, ki ste šli k socialni demokraciji zato, ker ste verovali rdečim agitatorjem in agitatorcam, da se resnično potegujejo za Vas, da se niti toliko ne zmenijo za Vas, da bi prišli v tisti plačilni razred, v kateri spadate po groznih draginjskih ljubljanskih razmerah. Ali boste res to socialnodemokratsko ljubezen do Vas mirno požrli in vzemimo slučaj, da obvelja socialnodemokratska modrost, zato manj zaslužili, kolikor bodo zaslužili v Krakovu in v Lincu, mestih, kjer ni tako drago, kakor v Ljubljani. Morebiti bodo socialni demokrati pričeli še trditi, da ni nikjer tako poceni življenje, kakor v Ljubljani, čisto nič bi se ne čudili, da boste tudi rdeči ljubljanski tobačni delavci in delavke to trobili, dasi sami dobro znate, kako zlomkova draginja vlada v Ljubljani, draginja, veliko večja, kakor po velikih svetovnih mestih. Kdor še ni popolnoma zateleban v rdečo farbo, zna, kaj naj zdaj stori: pokazati fige rdeči gospodi, ki je v svoji spomenici pokazala ljubezen do ljubljanskega tobačnega delavstva v tako izdajalski obliki.

Med brati in sestrami.

Glavna skupščina »Slovenske krščansko-socialne zveze« bo 21. julija t. l. v Ljubljani Na njej se bodo obravnavale praktične društvene zadeve. Spored: Društveni domovi (stavba, oder, financiranje). Učila v društvih. Revizija po izobraževalnih društvih. Ženska telovadba. Narodna obramba. Poročila pokrajinskih zvez.

Dan v proslavo svetih bratov Cirila in Metoda. Po sklepu S. K. S. Z. in zastopnikov izobraževalnih društev se praznuje, kakor se nam poroča, dne 10. julija spomin slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. Ta dan naj bi se proslavil po vseh naših izobraževalnih društvih. Povsod naj se priredi ta dan predavanje o svetih apostolih slovanskih, napravi primerna igra in izvajajo nekatere pevske točke. Ta dan naj se povsod na slovenskih zborovanjih osnujejo podružnice »Slovenske Straže«! Program za ta dan se objavi pravočasno.

Jesenice. Shod strokovnega društva v nedeljo dopoldne je bil nepričakovano dobro obiskan. Dvorana je bila nabito polna, dasi je bilo več naših zadržanih. Vodil ga je predsednik Strokovnega društva Ivan Korošec. Govoril je na njem predsednik J. S. Z. dr. Zajec. Ustanovila se je skupina J. S. Z. za Jesenice, za Javornik in Koroško Bello se ustanovi posebna skupina. Po shodu je pristopilo k J. S. Z. 50 članov, dasi je že tudi naše Strokovno društvo član J. S. Z. K skupini je pristopilo več rokodelskih pomočnikov. Odbor skupine se je sestavil sledeče: Štefan Weber, predsednik, Znidar Bl., podpredsednik, Gatej Peter, tajnik, Felc J., blagajnik, Kiršner Rupert, Žemva Lovro, Mavsar Janez, Grom Janez, odborniki. V nadzorstvu so: Rozman Jožef in Anton Skubic.

Sava. (Iz mehničnega oddelka.) Pri nas nam že več mesecev glede na plačo ne gre skupaj. Vsak mesec dobimo manj, kolikor znaša naš račun. Trdi se, da piše mojster le ure, in sicer vsak dan le deset, dasi delamo deset in pol ure na dan. Upamo, da se pojasni stvar.

Sava. V nedeljo popoldne ob pol štirih priredi Strokovno društvo veselico. Svirala bo slavna tvorniška godba. Za zabavo je dobro poskrbljeno. Otvori se namreč tudi na veselici imenitna lekarna z najboljšimi zdravili. Kdor želi dobre zabave, pridi!

Sava. (Iz bratovske skladnice.) V načelnistvu bratovske skladnice sedi nekdo, ki pripada stranki starih peharjev. Mož jako rad očita slabosti osobito takim, ki ne trobijo v rdečo trobento. Ampak mož ima smolo, ker kjerkoli in kadarkoli izpregovori, ustrelji kozla. Minulo nedeljo je pa ustrelil celo pujska. V gostilni se je namreč stepel z nekim sodrugom, nato se pa valjal v jarku kakor kak pujska. Navedemo to le zato, ker nam rdeči puntar nikdar ne da miru, mesto da pometa pred lastnim pragom.

Poselsko socialno vprašanje. Kar je v protokolih visoke zbornice določeno glede službene pogodbe z ozirom o načinu in obsegu dela in njegove plače, istotako se ravno ista določila ozirajo tudi na pravnostne in zdravstvene razmere delojemalca, in si-

cer § 162. pravi: »Der Dienstgeber ist verpflichtet, auf seine Kosten alle jenen Einrichtungen bezüglich der Arbeitsräume und Gerätschaften herzustellen und zu erhalten, die mit Rücksicht auf die Beschaffenheit der Dienstleistung zum Schutze des Lebens und der Gesundheit der Dienstnehmer erforderlich sind.« — »Delodajalec je dolžan na lastne stroške oskrbeti in vzdržavati vso opremo, katera se rabi v delavnih prostorih in delu z ozirom na varstvo življenja in zdravja delojemalca.« — P. n. gospoda naj bi v tem oziru pogledala, da ni dolžna, da le enkrat v svojem življenju, morda le ob času poroke, si nakupila potrebni in nepotrebni stvari v pohištvo, nekateri celo tako staro ropotijo podeduje, potem pa hočejo, naj bi vedno lepa in cela ostala. Dolžnost njihova je tudi, da jo vzdržujejo, ne pa kakor je že sedaj pri marsikaterih v navado prišlo, da kar posel poškode, da tudi posel plača ali novo kupi. Premnogokrat je kaka stvar že vsa obrabljena in pokvarjena, da se včasih komaj v roko prime in se že ubije ali polomi, potem mora pa to staro šaro z novim nadomestiti. Na ta način pri mnogih družinah posli vzdržujejo hišne stvari in stare, pobite črepinje nadomestijo z novimi. To vsaj ni čudno, če posel kaj poškode, ko ima vedno take stvari v rokah, v jezi ali nalašč le redkokdaj kdo kaj takega stori. Vsaka reč le en čas trpi, gospodar ali gospodinja takih stvari ne moreta pokvariti, ker nimata z njimi opraviti. Dalje pravi ravno ista točka: »Sowie die Forderung, daß keine gesundheitsschädlichen Räumlichkeiten zu Wohnzwecken gewidmet werden dürfen, verstehen sich eigentlich von selbst. Diese Verpflichtung entspricht den natürlichen Anforderungen an die Rücksichtnahme auf Schonung der wertvollsten Güter des Dienstnehmers. Die Verletzung dieser Pflichten begründet auch ohne spezielle Anerkennung im Gesetze im Falle der wirklichen Gefährdung eine nach dem allgemeinen Strafgesetze strafbare Handlung. Der Bestand dieser Vorschrift erleichtert auch die Geltendmachung eines allfälligen Schadenersatzanspruches und die Auflösung des Dienstverhältnisses, wenn der Dienstgeber seiner Pflicht nachzukommen sich weigert.« — »Kakor tudi, da se za stanovanje ne dajo nobeni zdravju škodljivi prostori, to je samoposebi umevno. Ta dolžnost obstoji iz naravnih zahtev, glede varstva najdražjega premoženja delojemalčevega. Prelomljenje teh dolžnosti obstoji tudi brez posebnega priznanja v postavi, kazni vredno dejanje. Obstoj tega predpisa olajša tudi v vsakem slučaju veljavo odškodnine in tudi razveljavi službeno pogodbo, ako se delodajalec brani svojo dolžnost izpolniti.« — Ako bi hotel kdo stanovanje ali spalnice poslov pregledovati, našel bi jih gotovo več kot polovico, ki ne ustrezajo zahtevam poslovskega zdravja. Ti prostori so mnogokrat bolj podobni kaki shrambi ali kleti, kakor pa spalnici. Koliko deklet je, ki morajo spati v kopalnicah ali drugih vlažnih prostorih, zopet druge v malih zaduhlih beznicah, katere niti oken nimajo, da bi bile kdaj dobro prezračene; potem je pa še marsikje naveda, da ko jim še tako dobrega zraka manjka, morajo še domačega psa v isti sobici prenočevati. Zopet druge imajo svoj prostor v podstrešju, kjer imajo burja, dež in sneg prost vstop. Dobe se pa tudi še marsikateri, ki prav nobenega prostora nimajo, ki šele zvečer iz raznih kotov cunje skup znesejo, da si v kakem kotu postelje napravijo, prostora za njeno obleko skoraj ni, preoblačiti in česati se morajo v stranišču itd. Vse povedati je nemogoče. Prav umestno bi pa bilo, da bi merodajni krogi bolj živo posegli v to stvar in da bi se te postave dejansko izpolnjevale in ne ostale le na papirju. Gotovo bi bilo pravično, ko bi taki gospodarji ki svojim poslom niti dostojne spalnice ne napravijo, da bi plačevali kazenske doneske v mestno ubožnico, kakor pa taka dekleta, katerim gospodinja brez vsakega vzroka njih knjižice na policijo nosijo. — Vsi posli naj si zapomnijo, da nezdravo stanovanje je vzrok, radi katerega lahko službo takoj in brez vsake odpovedi pusti, ako mu gospodar nikakor zboljšati neče. V tem jih zagovarja postava v svojem § 162. — Služkinja.

Prometna zveza.

Pravovarstveno in podporno društvo avstrijskih železničarjev »Prometna zveza« priredi v nedeljo, dne 29. maja ob pol 10. uri

dopoldne v dvorani S. K. S. Z. v hotelu »Union«, vhod Frančiškanska ulica št. 2, zaupni in konferenčni shod vseh slovenskih železničarjev članov in zaupnikov društva »Prometna zveza«. Začasni spored: 1. Železničarji in železnice v državnem proračunu. Poroča državni in deželni poslanec msgr. dr. Ign. Žitnik. 2. Državni zor in železničarji. Poroča državni poslanec Josip Gostinčar. 3. Pravovarstvo železničarjev in »Prometna zveza«. Poroča odvetnik dr. Vilj. Schweitzer. 4. Zahteve železničarjev južne in državne železnice. Poroča deželni poslanec J. Piber. 5. Provizijski statut južne železnice. Poroča pristav T. Tertinek. 6. O dolžnosti krajnih skupin. Poroča tovariš K. 7. Agitacija in organizacija. — Vabimo k obilni udeležbi vse gospode člane in zaupnike »Prometne zveze«, kakor tudi vse naše somišljenike. Udeležite se v prav obilnem številu! Noben somišljenik naj se ne ustraši ter v nedeljo, dne 29. maja, vsi na shod v Ljubljano! Pripeljite s seboj tudi svoje soproge! Pridite gotovo, če le mogoče! Vabilo prinesite s seboj, velja kot vstopnica! — Odbor »Prometne zveze«.

Z Bohinjske proge. Sestanka, oziroma shoda J. S. Z. dne 8. t. m. na Gorjah smo se udeležili tudi železničarji. Načelnik J. S. Z. dr. Zajec nam je toplo priporočal »Prometno zvezo« in nas zagotavljal, da stoji za nami vsa »Vseslovenska Ljudska Stranka«. Železničarji, ne pomišljajte, marveč v »Prometno zvezo«! Ne poslušajte nasprotnikov. Saj vam naša »Prometna zveza« za tistih 40 h mesečno nudi vse ugodnosti, za katere pa morate pri socialnih demokratih plačati mesečno 1 K 20 h, a svojim članom niti ne dajo, kar zahtevajo. Mi dobivamo vsak teden »Našo Moč«, rdeči pa le tistega »Železničarja«, ki ne piše drugega, kakor zabavljiče proti katoličanom. In vsak čas ti prihajajo socialni demokrati, pa ti nabirajo za kakega bolnega člana, drugič pa za kakega voditelja, da se lahko pelje na Dunaj.

Radeče pri Zidanem mostu. Odkar se nismo oglasili nekaj časa v »Naši Moči«, se je tudi pri nas mnogo predrugačilo. Vse na boljšo stran se obrača, le nekaj jih je še, ki še prisegajo na Fererjevo stranko, a tudi za te še pride čas, da se bodo zdravili. Moramo pa povedati, kako se pri nas v vseh različnih katoliških društvi napreduje. Na binkoštno nedeljo je bila procesija, in čuj, kaj smo zagledali: naše zveste brate Orle, ki so pred svetim nebom korakali. Ne moremo povedati, kako je bilo vse ginjeno, ko je videlo vprvič njihov nastop. Orlom, ki store vse proti našemu krutemu sovražniku, zatorej kličemo: Bog vas živi! Kdor je zoper naše Orle, tisti je zoper krščanstvo in zoper celi slovenski narod. Zatorej, železničarji, pogledjmo si vsi krščansko misleči v obraz in razširjajmo tudi mi bolje, ko do zdaj našo organizacijo, da ne zaostanemo vsi trezni in dobro misleči železničarji v obrambo v »Našo Moč«, da poženemo našega sovražnika. — Železničar.

Pravila delavskega provizijskega sklada južne železnice. (Dodatek.) Delavci, ki so pred 1. januarjem 1910 pri južni železnici v delo vstopili, in oni, ki so 1. januarja 1910 že tretje leto kot delavci južne železnice odslužili, pač pa že 35. leto starosti prekoračili, so opravičeni, ne pa primorani, temu zavodu pristopiti. (§ 2, 1.) Pravico do pristopa pa zgube, ako se do 30. junija 1910 ne priglasijo. Onim s 1. januarjem 1910 v provizijski zavod sprejetim članom, katerim se po določilih za delavce, ki op 1. januarju 1907 iz službe stopijo, že več ko tri leta vsteva, se ako so že pet let člani provizijskega zavoda, polovica onega časa, ki triletno dobo prekorači, vstete. V slučaju nezgod (paragrafa 14. in 23.) pa se ne ozira na že-dopolnjeno dobo članstva. Za prišteta leta se ne računajo pristojbine, član se smatra tako, kot bi bil tudi za omenjena prišteta leta pristojbine vplačeval.

Okno v svet.

Državni zbor. V državni zbornici je zdaj precej življenja. Razni odseki zborujejo zelo pridno. V proračunskem odseku sta se poslanca dr. Korošec in dr. Žitnik z vso vne-mo potegnili tudi za delavstvo. Dr. Korošec je zahteval zboljšanje razmer za delavstvo v Idriji in celjski cinkarni. Osobito je zahteval, da se starim provizionistom zboljšuje provizija. Dr. Žitnik pa je zahteval, da vlada bolje skrbi za delavska stanovanja. —

Obrtni odsek je izvršil posvetovanja o krošnjarskem zakonu in sprejel z nekaterimi izpremembami vladni načrt. — Pretečeno soboto in ponedeljek je bila v državni zbornici enketa državnih uradnikov v zadevi službene pragmatike. Proti sklepu socialno-političnega pododseka, da se izplačuje za-služek rudarjem vsakih štirinajst dni in da se da rudarjem brezplačno luč in orodje, kakor tudi strelivo, so se izrekli posestniki rudnikov. Ne gre jim v glavo, da bi ne smeli plačevati rudokopi za delo potrebnih stvari na korist podjetnikov. — Državna zbornica je končala prvo branje predloge o zborniškem poslovníku. Zdaj razpravlja prvo čitanje vladne predloge o ustanovitvi vojaških veteranskih zborov. — Kaj vsega naš finančni minister ne ve, smo zvedeli iz njegove izjave v finančnem odseku. Na vprašanje, ako se res grade v Trstu velike vojne ladje po naročilu vlade, je izjavil, da mu to ni znano. Pač pa gradi neka privatna firma za prodajo take ladje. Torej se pri nas delajo privatnim potom vojne ladje, kakor tržiški čevlji. Vsakdo ve, da temu ni ne more biti tako. To gotovo ve tudi Bilinski. Vzlic temu pa si je upal zabrusiti v obraz finančnemu odseku, da on o temu ničesar ne zna. Da se nahajajo na svetu predrzni ljudje, se ne more tajiti, toda da ima svet finančnega ministra, ki si upa naprtiti zakonodajnemu zastopu in ljudstvu takega medveda, kakor je to storil Bilinski, presega vse meje. Ali to služi domoljubju, je pa drugo vprašanje.

Ne pozabite, da je treba delati na vso moč za Vaše glasilo »Našo moč«. Čim več naročnikov, tem večji vpliv bo imelo Vaše glasilo.

Zapomni, ne zabi:

**Bolan ali zdrav,
Le „FLORIAN“ rabi,
Želodcu bo prav!**

**je krepčilo želodca,
potrebno v vsaki skrbni hiši!**

Ljudska kakovost liter K 2.40.

Kabinetna kakovost " " 4.80.

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

A. ŽIBERT
 ▲ LJUBLJANA ▲
PREŠERNOVA ULICA
PRIPOROČA SVOJO VELIKO
ZALOGO ČEVLJEV
DOMAČEGA IZDELKA.

**Veliki nakup zniža ceno
Veliki promet
omogoči veliki nakup**

Vsled tega gledam edino na veliki promet in prodajam blago po najnižjih cenah. Ne visoke cene, ampak veliki promet je moj dobiček, ker se blago hitreje proda, stranka je zadovoljna ker sveže blago po ceni kupi. Pri nakupu manufakturnega (gvanfnega) blaga dobi se za moške ali ženske fino ali prosto blagovnilne se poslužiti tvrdke

R. Miklauc

Ljubljana, Stritarjeva (Špitalska) ulica 5, to je glavna trgovina. Podružnice tvrdke so: Pri Skofu, Počarjev trg (Sadni trg) v veliki mestni hiši Pri Miklavžu, Medena

ulica

V vseh teh trgovinah se bode te prepričali v veliki zalogi blaga vseh vrst v nizkih cenah in prijazni postrežbi

Pazite natančno na imenovane tvrdke!

Na deželo se pošiljajo vzorci poštnine prosto

Velika zaloga! Nizke cene!

Radi velike zaloge znatno znižane cene!!!

Ugodna prilika za nakup: vezenin, pričetih in izvršenih žen. ročnih del, idrijskih čipk, vstavkov, svile, volne, bombaže i. t. d.

Velika izbira drobnega in modnega blaga: rokavic, nogavic, ovratnikov, kravati i. t. d. Predtisk in vezenje monogramov ter drugih risb. - Primerna darila za godove in druge prilike -

Priporoča se z velespoštovanjem

FR. MERSOL, Ljubljana, Mestni trg 18.

Pozor slov. delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK

(pri Češniku)

LJUBLJANA

Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri naj-novejše blago za ženske in moška oblačila.

Postrežba poštna in zanesljiva.
Cene najnižje.

Edina in najkrajša črta v Ameriko!

Samo 6 dni!

Samo 6 dni!

HAVRE NEW-YORK

francoska prekmorska družba.

Veljavne vozne liste (Šifkarte) za francosko linjo čez Havre, ter liste za povratek iz Amerike v domovino in brezplačna pojasnila, daje samo

ED. SMARDA

oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v novi hiši »KMETSKA POSOJILNICA« nasproti gostilne pri »FIGOVCU«.

Gričar & Mejač

:: Ljubljana ::

Prešernova ulica št. 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke

:: novosti ::

v konfekciji za dame

Lekarna „PRI KRONI“ M^r. Ph. BOHINCA

v Ljubljani, na vogalu Bleiweisove in Rimske ceste

priporoča sledeča zdravila:

Baizam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono
Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 vin., 6 steklenic 2 kroni.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 vin., 6 steklenic 2 kroni 50 vin.
Kapljice proti zobobolu, steklenica 20 vin.
Mazilo zoper pege, lonček 1 K.
Obliž za kurja ocesa, bradavice in trdo kožo, mala škatljica 50 vin., večja 1 K 20 vin.
Odvajalne kroglice, škatljica 80 vin.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potenju
nog, škatljica 50 vin., 6 škatljice 2 kroni 50 vin.
Protinski cvet, proti trganju po udih, steklenica 1 krono.
Ribje olje, steklenica 1 krono.
Salicilni kolodij za odstranitev kurjih oces, bradavic in trde kože, steklenica 70 vin.
Tinktura za želodec, odvajalno, krepilno in slast pospešujoče sredstvo, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono.
Tinktura za lase, steklenica 1 K.
Trpotčev sok, izvrstno pripomoček proti kašlju stekl. 1 K.
Železato vino, steklenica 2 kroni 80 vin., in 4 krono 80 vin.
Železate kroglice, proti bledeci (Bleichsucht) mala škatljica 70 vin., velika 1 krono 60 vin.

Matej Orehek :: Ljubljana

prodajalna v lastni hiši Kolodvorska ulica 26

Največja izbira raznovrstnega blaga kot: izgotovljenih oblek domačega izdelka, velika izbira klobukov in čepic, vseh velikosti obuvala, perila, ovratnic, kovčkov za izseljence, srebrnih ur in veržic in vseh galanterijskih predmetov priporočam

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, sladkorju in kavi; **kri, moč, zdravje** dosežete in ohranite, ako pijete

SLADIN

Kdor se hoče o tem prepričati, dobi vsak knjižico brezplačno

v lekarni Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet v l. 1908 čez 72 milijonov K.

Lastna glavница kron 420.537.92

Stanje vlog čez 20 milijonov K.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta 8, pritličje v lastni hiši nasproti hotela 'Union' za franč. cerkvijo

prejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure 4 1/2 0 brez kakega odbitka, tako da prejme vložnik zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po 100 kron čistih 4.50 na leto.

Hsantilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolaganje.

Dr. Ivan Sušteršič, predsed. Josip Šiška, stolni kanonik, podpred. Odborniki: Anton Belec, posest., podj. in trg. v St. Vidu n. L. Fran Povše, vodja, graščak, drž. in dež. posl. Anton Kobi, posest. in trg. Breg p. B. Karol Kauschegg, veleposest. v Ljubljani. Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbor. in hišni posest. v Ljubljani. Fran Leskovic, hišni posest. in blag. »Ljudske posojil.«, Ivan Pollak ml., tov., Karol Pollak, tov. in posestnik v Ljubljani. Gregor Šlibar, župnik na Rudniku.

Uzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg št. 19 reg. zadruga z om. por. Kongresni trg št. 19 sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure po 4 3/4%, to je: daje za 200 kron 9 kron 30 vinarjev na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama. Najsigurnejša prilika za štedenje.

Kanonik A. Kalan l. r., Kanonik A. Sušnik l. r., predsednik, podpredsednik.

Ivan Jax in sin v Ljubljani
Dunajska cesta št. 17

priporočata svojo bogato zalogo ::

voznih koles

Šivalni stroji za redbine in obrt

